

Historie Mateřské školy, Základní školy a Dětského domova, Ivančice,

Historie školy

Dne 10. září 1888 byla zemskému sněmu v Brně předložena zpráva, že na Moravě je 486 dětí, kterým se nedostává žádného vzdělání. 4.11. 1889 se Zemský sněm usnesl zřídit na Moravě dvě internátní školy pro neslyšící děti. Dne 6.4. 1892 rozhodl o stavbě ústavů v Ivančicích a Lipníku nad Bečvou, současně schválil rozpočty staveb (133 500 zl. a 117 500 zl.), k tomu pro každý ústav 8 500 zl. na vnitřní zařízení. Stavba v Ivančicích byla zahájena 14. 7. 1893 a dne 4. 10. 1894 zde bylo slavnostně zahájeno vyučování.

Město Ivančice, vybrané pro budoucí ústav z mnoha zájemců, vyšlo zřizovateli vstříc. Nabídko bezplatně pozemek, 200 000 cihel a dalo k dispozici vlastní kamenolom a pískoviště. Zavázalo se dopravovat žáky na prázdniny k vlaku do Moravských Bránic a zpět.

První světovou válkou (1914-1918) byla přerušena práce uplynulých 20 let. Existovala starší dohoda zemského výboru s Červeným křížem, že v případě války bude využito budovy ústavu pro vojenskou nemocnici. V listopadu 1914 bylo v nemocnici již 246 raněných. Později byla nemocnice změněna v útulek pro rekonvalescenty. Vojáci vyklidili budovu až v lednu 1919.

Počet žáků prudce stoupl a kulminoval v polovině 20.let (110 dětí). Na začátku 30.let mírně poklesl na 80-90 dětí.

Druhá světová válka (1939-1945) hrubě zasáhla do práce ústavu. V závěru roku 1938 bylo v Ústavu ubytováno naše vojsko, od roku 1941 využíval polovinu budovy Ústav pro duševně choré. V obou případech byly děti v ústavu ubytovány, ale na vyučování docházeli do místních škol. Od září roku 1943 byla celá budova zabrána pro děti z velkých německých měst a nám nezbylo, než žáky i pedagogický personál převést do ústavu ve Valašském Meziříčí.

V květnu 1945 byla budova v žalostném stavu. Po odchodu německé mládeže se v budově střídaly jednotky německé branné moci, posléze jednotka maďarské armády a v dubnu 1945 se tu usadila armáda sovětská. Po sovětské armádě zabrala budovu armáda naše. Ústav uvolnila 7.září 1945.

Po zrušení zemského zřízení byl ústav dne 25. dubna 1950 převeden do správy československého státu a v průběhu 50.-60.let procházel častými organizačními změnami.

Období od roku 1960 považujeme za současnost v životě naší školy. Bariéru ticha, která odděluje od lidí, lze prolomit pouze vzděláním a pěstováním sociálních dovedností. Doposud nebyla uspokojivě vyřešena otázka, jakým způsobem vzdělávat děti se sluchovým postižením. Historie ivančické školy pro děti se sluchovým postižením je spojena se vzděláváním prostřednictvím českého jazyka a to jak psaného tak mluveného. A úspěšná budoucnost, profesní integrace ve slyšící společnosti, samostatný plnohodnotný život každého dítěte, které touto školou prošlo, je potvrzením správnosti myšlenky, že dítě se sluchovým postižením se začlení do slyšící společnosti přímo úměrně úrovni osvojení českého jazyka – jazyka společnosti, ve které žijí.

Metoda rozhovoru

Hluboké opravdové zážitky dětí, jejich vyjádření a zaznamenání prostřednictvím rozhovorů nebo zápisů v denících, to je základ práce vedoucí k osvojení českého jazyka ve škole, která se od roku 1894 stará o vzdělání a výchovu dětí se sluchovým handicapem.

Autorem metody rozhovoru neboli mateřské reflexní metody pro výuku jazyka je holandský pedagog van Uden z Institutu pro neslyšící v Sint- Michielsgestelu. V ivančické škole se systematicky uplatňuje a rozvíjí jako jediný způsob výuky českého jazyka od roku 1991 a to ve všech složkách škol: ve speciálně pedagogickém centru, v mateřské, základní i zvláštní škole, je respektován a podporován rodinami dětí, dětským domovem a internátem.

Podstatou metody je přirozený přístup kopírující komunikaci matky se slyšícím, avšak ještě nemluvícím dítětem, kdy matka hraje „dvoji roli“ – zachytává reakce dítěte a sama je slovně vyjadřuje.

Současné technické vybavení – počítače, kopírka a odborná zdatnost speciálních pedagogů školy umožňují, aby se každotýdenní písemné záznamy rozhovorů, na ně navazující pracovní listy a tematicky shodné články ke čtení s porozuměním, staly velmi efektivním a navíc zábavným prostředkem vedoucím k aktivnímu i pasivnímu zvládnutí jazyka, který děti neslyší, ale učí se v něm myslet.

Metoda rozhovoru je oprávněně rodinným stříbrem školy a připravovaný vlastní školní vzdělávací program z ní důsledně vychází.

Historie – zajímavosti

Stavba ústavu je spojena s nadšením ivančického advokáta a zemského poslance pana Dr. Antonína Dvořáka, který Ivančicím pomohl přímluvou mezi mnoha moravskými městy ucházejícími se o čest mít „ústav hluchoněmých“. Osvícení radní města Ivančic se usnesením obecního zastupitelstva ze dne 19. listopadu 1891 zavázali, že dají zemi moravské stavební místo bezplatně, 200 000 pálených cihel zdarma a stejně tak kámen a písek z obecního lomu a řečiště a ještě že zajistí na začátku a konci školního roku dovoz a odvoz dětí hluchoněmých i s jejich doprovodem z tehdejší nejbližší železniční stanice.

Stavební plocha, kterou město poskytlo, měla tehdy výměru 19 000 m². Práce stavební započaly ve čtvrtek 14. července 1893, v 11 hodin dopoledne, kdy byl slavnostně položen základní kámen.

Vyučovat se začalo 15. září 1894 slavnou bohoslužbou v ivančickém chrámu. Další obřad se konal 14. října 1894, kdy byl celý „ústav“ a jeho domácí kaple, slavnostně vysvěcena. Sláva to tehdy byla pro celé Ivančice. Po bohoslužbě v chrámu Páně se ubíral slavnostní průvod, kterého se zúčastnily děti všech ivančických škol i se svými učiteli, hudba, ženská jednota Vesna a pěvecký sbor Ivan, hasiči, vysloužilci, obecní zastupitelstvo, chovanci ústavu a ostatní obecní obyvatelé. Inu bylo to jiné než dnes. Ivančice byly na „ústav“ pyšné.

Prvním ředitelem „ústavu“ byl pan Josef Kolář, do nynější doby se v ředitelně vystřídalo 8 pánů a od 1. března 2011 první ženou, ředitelkou školy, se stala Ing. Marta Špalková. První učitelský sbor měl 8 členů, 7 mužů a jen jednu ženu - Emilii Kočí, učitelku industriálních prací. Tak jak se zvyšoval počet chovanců, narůstal i počet učitelů, ženy však byly dlouhá léta na ústavu výjimkou. Převažovala domněnka, že se na tak těžkou práci nehodí. Nyní je poměr žen a mužů na ústavu opačný. Patrně ženy nabyly na síle. Forma mateřské metody rozvoje

řeči se v ivančickém „ústavu“ objevila již ve 30. letech minulého století, v době působení pana ředitele Jana Válka. Nezískala si však tehdy podporu celého učitelského sboru.

Století 19. i 20. bylo charakteristické po stránce vyučovací přísně orální metodou vzdělávání a výukou podle speciálních učebnic určených dětem neslyšícím, na jejichž tvorbě se podílela celá řada ivančických učitelů.

Současnost školy

Naše současnost nabízí dětem se sluchovým postižením a jejich rodinám především komplexní péči, podporu a vedení od okamžiku zjištění sluchové vady až po dosažení základního vzdělání.

Cílem je vytvořit pro děti se sluchovým postižením takové výchovně vzdělávací prostředí, aby po absolvování školy obstály v běžné komunikaci ve slyšící společnosti a byly připraveny na život systematickým pěstováním praktických dovedností. Důraz je kladen na rozvoj čtení s porozuměním a zvládnutí písemné komunikace využitelné při psaní SMS zpráv a práci s počítačem.

Své služby začínáme úspěšně nabízet i dětem slyšícím, které mají komunikační problémy a často i jiné zdravotní handicapy. Metoda rozhovoru je vhodná pro každého, kdo se chce učit česky zábavnou a nenásilnou formou bez zbytečného přetěžování gramatickými poučkami s důrazem na nácvik čtení s porozuměním a rozvoj vlastních komunikačních dovedností mluvených i psaných.

V 80. letech minulého století škola pro sluchově postižené nabízela výchovu a vzdělání dětem ve věku od 3 do 16 let, a to v internátní mateřské a základní škole. Situace se začala prudce měnit v letech devadesátých, kdy byla legislativně zaplněna speciálně pedagogická mezera v péči o děti s handicapem zřízením speciálně pedagogických center při školách pro žáky se zdravotním postižením (v naší škole vzniklo SPC v roce 1990), která začala nabízet přímo v rodinách psychologickou a speciálně pedagogickou podporu dětem ve věku od zachycení sluchové vady až po nástup do speciálního školského zařízení, včetně podpory dětem zařazovaným do škol běžného typu. Devadesátá léta jsou rovněž obdobím, kdy se stala běžně dostupná výkonná analogová a digitální sluchadla, která začala být přidělována díky screeningu dětem se sluchovým postižením do jednoho roku věku. Nástup funkční rané péče a nastupující sociální podpora rodin dětí se zdravotním postižením, klesající porodnost a společenská podpora integrace do běžných škol ovšem významně ovlivnily počet dětí nastupujících do školy, v té době zřízené výhradně pro žáky se sluchovým postižením.

Tabulka 1: Orientační vývoj celkového počtu klientů zařízení v letech 1970 – 2010 (bez ohledu na druh a stupeň postižení)

	1970	1980	1998	2000	2007	2010
MŠ	14	17	10	13	23	25
ZŠ	68	69	43	38	43	55
CELKEM	82	86	53	51	66	80
SPC	0	0	28	32	56	82

K podobné situaci došlo i ve všech dalších z tehdejších 13 plně organizovaných škol pro sluchově postižené v České republice a očekávalo se legislativní řešení situace – optimalizace

počtu škol pro sluchově postižené spojená s jejich významnou redukcí. K tomuto kroku se zřizovatelé škol pro sluchově postižené – MŠMT a kraje neodhodlaly a školy začaly hledat vlastní východiska.

Bývalá škola pro sluchově postižené v Ivančicích našla řešení v rozšíření spektra péče se zaměřením na děti, které mají problémy v oblasti komunikace. Tím škola zhodnotila jednak potenciál odborného zázemí speciálních pedagogů a originálního způsobu výuky českého jazyka prostřednictvím Mateřské reflexní metody převzaté v roce 1991 z Institutu pro neslyšící v holandském Sint Michielsgestelu a současně klima školy orientované na pohodu a osobní přístup ke klientům.

V roce 2000 škola otevřela v mateřské škole třídu pro děti s vadami řeči, v roce 2004 zahájila provoz dětského domova rodinného typu určeného výhradně dětem se zdravotním postižením a v roce 2002 zařadila do školy první děti se zdravotním, ale ne sluchovým postižením. Legislativně byla situace ve škole vyřešena žádostí o změnu zřizovací listiny, ke které došlo v roce 2005. Nárůst zájmu rodičů o přijetí klientů se středně těžkým mentálním postižením a s poruchami autistického spektra si vyžádaly další specifikaci zařízení. V roce 2008 byly otevřeny třídy základní školy speciální.

V současnosti ve školském zařízení, jehož činnost vykonává Mateřská škola, Základní škola a Dětský domov fungují tyto jednotky:

Speciálně pedagogické centrum

Zajišťuje vedení a podporu malých dětí se sluchovým postižením a jejich rodin a dále podporu dětí se sluchovým postižením, které byly integrovány do běžných škol

Mateřská škola:

Třídy pro děti s vadami řeči, s autismem a se sluchovým postižením

Základní škola:

Třídy pro žáky s postižením sluchovým, vadami řeči a autismem. Program výuky podle RVP pro ZV i podle RVP pro ZV-LMP.

Základní škola speciální (od roku 2008): celkem 3 třídy

Třídy pro žáky s autismem a s postižením kombinovaným.

Internát:

Výchovné skupiny dětí různého věku určené k pobytu od pondělí do pátku.

Dětský domov:

Dvě rodinné skupiny po šesti dětech pro děti s nařízenou ústavní výchovou.